וועטער:
וואלקנדיק, קילער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 4.34
זון אונטערגאנג — 8.15

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 20, No. 102. Winnipeg, Thursday May 22, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דאנערשטאג כ׳ אייר, תר״ץ.

בריטישע רעגירונג פארלאנגט ניט אפשטעלן אימיגראציע אין א״י, זאגט אונטער־סעקרעטאר שילס

קיין סערטיפיקאטן זיינען ניט צוריקגעצויגן געווארן, פארזי־כערט ער אין הויז. — ווארבורג גלויבט, אז בריטישע רעגי־רונג האט ניט געענדערט איר פאליטיק

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

לאנדאן, מאי 22.— אין ענטפער אויף אן אנפראגע אין הויז, האט דר. דראמאנד שילס, קאלאניאלער, אונטער־סעקרעטאר, דערקלערט, אז די רעגירונג האט בשום אופן ניט אפגעשטעלט אינגאנצן אדער פארבאטן די אימיגראציע קיין ארץ־ישראל.

דר. שילס האט דערקלערט, אז צוליב א מיספארשטענדעניש האט דער היי קאמי־שאנער פרי אין מאי גוטגעהייסן אין אי־מיגראציע סכעמע פון 3,300 פערזאן פאר דעם האלבן יאר וואס ענדיגט זיך סעפט. 30טן, וואס שליסט איין די 950 סערטי־פיקאטן, וואס זיינען שוין ארויסגעגעבן געווארן פריער.

די לאנדאנער רעגירונג האט אבער אנ־גענומען דעם שטאנדפונקט, אז צוליב דער קריטיק אין דעם באריכט פון דער שאו קאמיסיע און צוליב דער שליחות פון לארד סימפסאן אונטערצוזוכן די לאנד אימיגראציע פראגעם, איז גלייכער, ביז לארד סימפסאנס באריכט וועט קומען, דערוויילע באשריינקען די ווייטערדיקע איינוואנדערונג.

"עס איז דערפאר באשלאסן געווארן," האט דר. שילס געזאגט, "צו באשריינקען דערווייל דעם אויסטייל פון סערטיפיקאטן צו די 950 וואס זיינען שוין ארויסגעגעבן געווארן. קיין סערטיפיקאטן זיינען ניט צוריקגעצויגן געווארן און קיין ענדגילטי־קער באשלוס איז ניט דערגרייכט געווארן וועגן א סכעמע פאר דעם גאנצן פעריאד ביז סעפט. 30טן."

ניו־יארק, מאי 22 (איטא).— אין א רעדע ביי א לאנטשאן לכבוד דזשיימס ראזנבערג, פארזיצער פון׳ם פאראייניקטן קאמפיין, האט פעליקס ווארבורג אויסגע־דריקט זיין צוטרוי, אז דער אפשטעל פון דער אידישער אימיגראציע קיין ארץ־ישראל איז בלויז פון א ציטווייליקן כאראק־טער, און אז די בריטישע רעגירונג האט ניט געענדערט איר פאליטיק בנוגע דער גרינדונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים.

"די אידן האבן דאס רעכט צו פאדערן שנעלע האנדלונג פון דער בריטישער רע־גירונג, צו פארלייכטערן די שווערע שטי־מונג פון די אידן אומעטום, — האט ווארבורג ווייטער געזאגט.

"די אידן מוזן וויסן, אז זיי האבן אן אמת׳ן אינטערעס אין פאלעסטינע, דער־מיט וואס זיי וועלן שטיצן די ארבעט ניט בלויז מיט רעדעס און רעזאלוציעס, נאר אויך גיבנדיק געלט פאר׳ן אויפבוי פון לאנד. וואס גרעסער עס וועלן זיין זייערע אייגענע קרבנות פאר פאלעסטינע, אלץ גרעסער וועט זיין זייער איינפלוס אויף דער בריטישער רעגירונג."

"ווארבורג האט געפאדערט מער שטיצע פאר דער אידישער אגענטור, דורך בייש־טייערונגען פאר דעם פאראייניקטן קאמ־פיין. "דאס וועט אויך האבן א גינציקע ווירקונג אויף דער מאראל פון דער אידי־שער באפעלקערונג אין ארץ־ישראל," — האט ער געזאגט.

אידן אין ארץ־ישראל גרייט צו היינטיקן גענעראל סטרייק

ועד לאומי רופט אלע שיכטן צו פרידלאכן סטרייק

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים, מאי 22 (איטא).— די פאר־בארייטונגען פאר דעם גענעראל סטרייק זיינען געווען גרייט היינט פרי. דער סטרייק פאנגט זיך אן היינט מיטאג צייט און ענדיקט זיך האלבע נאכט. אלע אידי־שע אונטערנעמונגען איבער׳ן גאנצן לאנד וועלן זיין געשלאסן. רעסטאראנען וועלן אבער זיין אפן צווישן 1 און 2 און צווישן 6 און 8 נ. מ. אויך די אנגעשטעלטע ביי די וואסער־לייטונגען, עלעקטריציטעט, מעדי־צינישע און סאניטארע אינסטיטוציעס, אנגעשטעלטע אין רעגירונגס אפיסעס און אייזנבאנען און פאסט־אפיס באאמטע וועלן ניט אויסגעשלאסן פונ׳ם סטרייק.

דער ועד לאומי פאדערט אויף דעם אי־דישן עולם אפצוהיטן די שטרייננגסטע אר־דענונג, און אויסצומיידן איינגאנצן עפנט־לאכע פארזאמלונגען און דעמאנסטראצי־עס.

די הסתדרות, גוטהייסנדיק דעם סטרייק, דערקלערט: "דער טאג פונ׳ם פראטעסט באצוועקט צו דעמאנסטרירן די סאלידא־ריטעט פונ׳ם ישוב און זיין געפיל פון אח־ריות און דיסציפלין. ארגאניזירטע ארבע־טערשאפט דארף זעען אז דער סטרייק זאל דורכגעפירט ווערן אין ארדענונג און אויף א ווירדיקן אופן, און דארף היטן קעגן זיך קעגן וועלכן ס׳איז פארזוך אויף אינערלא־כע אדער אויסערלאכע שטרייטונגען."

מיט דעם לעצטן ווערט קאנטיק גע־מיינט, אז עס זאלן אויסגעמידן ווערן צו־זאמענשטויסן מיט אראבער אדער מיט קאמוניסטן.

ארגענטינער אידן וועלן פראטעסטירן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

בוענאס איירעס, מאי 22 (איטא).— די ציוניסטישע פעדעראציע פון דער שטאט פלאנעוועט צו פאררופן א פרא־טעסט מיטינג קעגן דעם אפשטעל פון אי־מיגראציע אין ארץ־ישראל.

מיט באגריסונגען צום אידישן נאציא־נאל־פאנד און די אידישע ארבעטער אין ארץ־ישראל איז דא נעכטן געשלאסן גע־ווארן דער קאנגרעס פון די אידישע קא־לאניסטן פון ארגענטינע, נאך א לאנגער דיסקוסיע איבער דער פראגע פון קאאפע־ראטיוון.

צאל זעלבסטמארדן גע־וואקסן אין די שטאטן

ניו־יארק, מאי 22.— 18 פערזאן אויף יעדע 100 טויזנט פון דער באפעלקערונג זיינען באגאנגען זעלבסטמארד אין די פאראייניקטע שטאטן אין יאר 1929, — לויט א באריכט פון ל. האפמאן, בארא־טונגס סטאטיסטיקער פון פרודענשל אינ־שורענס קא. דאס איז די גרעסטע צאל זינט דעם יאר 1916.

דער בערזע קראך האט געווירקט אויף דעם וואוקס אין צאל זעלבסטמארדן, גלויבט מר. האפמאן.

סאסקאטונער איד, קראנק אויף קאנסער, באגייט זעלבסטמארד

איז געוועזן אן אלטער תושב פון סאסקאטון

סאסקאטון, סאסק., מאי 21.— בענ־דזשעמין אלמאן, אן אלטער אידישער תושב פון שטאט, וועלכער האט געליטן שווערע שמערצן פון א קאנסער אויף וועל־כען ער איז געווען קראנק פאר א לייגנג־רער צייט, האט נעכטן געמאכט א סוף צו זיינע ליידן דורך זעלבסטמארד. ער איז געווען 58 יאר אלט.

דער קאראנער האט באשלאסן ניט צו מאכן קיין אויספארשונג.

אידישע אגענטור אין אמעריקע פראטעסטירט

ניו־יארק, מאי 22 (איטא).— א ספעצי־עלע זיצונג פון די אמעריקאנער מיטגלידער פון דער אדמיניסטראטיווער קאמיסיע פון דער אידישער אגענטור האט באשלאסן צו שיקן א שארפן פראטעסט צו דער ברי־טישער רעגירונג קעגן דעם אפשטעל פון אידישער אימיגראציע אין פאלעסטינע. די רעזאלוציע, וועלכע וועט היינט פארעפנט־לאכט ווערן, איז אפגעשיקט געווארן צו דער בריטישער אמבאסאדע אין וואשינג־טאן.

אמעריקע פארשט ניט אויס לאגע אין א״י

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

וואשינגטאן, מאי 22 (איטא).— דער שטאט־דעפארטמענט האט היינט אפגע־לייקנט דעם באריכט, אז דער אמעריקא־נער קאנסול אין ירושלים איז געבעטן גע־ווארן צו געבן אינפארמאציעס דער וואשינגטאנער רעגירונג וועגן דעם אפ־שטעל פון אימיגראציע אדער וועגן לארד סימפסאנס מיסיע. קיין שום אנפראגע פון דעם סארט איז ניט געשיקט געווארן, ווערט באהויפטעט.

28 טויט אין באן קא־טאסטראפע אין סאוו. רוסלאנד

מאסקווע, מאי 22. — אכט און צוואנ־ציק נפשות זיינען דער׳הרג׳עט געווארן אין אן אייזנבאן קאטאסטראפע ווען א פא־סאזשירן צוג האט זיך צוזאמענגעשטוי־סן מיט א פראכט צוג אויף דער מאס־קווע־קאזאן ליניע, און 29 נפשות זיי־נען שווער פארוואונדעט געווארן. די אר־בעטער פון דער ליניע זיינען ארעסטירט געווארן ווי די פאראנטווארטלאכע אין דעם צוזאמענשטויס. אן אפיציעלע אויס־פארשונג האט זיך אנגעפאנגען.

אידישע מיידלאך פון היי־סקול קאנען באקומען $100 סקאלערשיפ

די דעלטא פי עפסילאן סאראריטי — א אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציע פון אי־דישע מיידלאך — סטודענטן אין אוני־ווערסיטעטן, האט באשטימט א סקאלאר־שיפ פון $100 וואס וועט געגעבן ווערן צו א איד. מיידל־סטודענטן פון מאניטאבא היי־סקולס, וועלכע וועט זיך אויסצייכענען דורך איר פעאיקייט און פארשריט.

די קאנדידאטן פאר דער סקאלערשיפ וועלן זיך דארפן ווענדן צו דין טיערס, וועלכע וועט באשטימען ווער איז בארעכ־טיקט צו דער סטיפענדיע.

די סקאלארשיפ וועט הייסן "די דעלטא פי עפסילאן סאראריטי סקאלערשיפ" און יעדער טשאפטער פון דער סאראריטי פון די פאראייניקטע שטאטן און פון קאנאדע וועט אנבאטן א ענלאכע סקאלערשיפ יעדן יאר.

מאי 26 ביז 31 וועט זיין ציון וואך

מר. מאריס סעמועל, דער בארימטער אידישער שרייבער און איינדרוקספולער רעדנער, וועלכער איז איצט אויף א רייזע איבער מערב קאנאדע, וואו ער האט אדרע־סירט ציוניסטישע פארזאמלונגען פאר דעם פאראייניקטן ציון אפיל, וועט אנקומען קיין וויניפעג און וועט זיין דער ערן גאסט און הויפט רעדנער אויף דעם ציון באנקעט, מאנטאג, אוונט אין דער ציוניס־טישער היים ("דאס אידישע ווארט" גע־ביידע).

דעם זעלבן אוונט וועט זיך אנפאנגען די "ציון וואך" — פון 26 ביז 31 מאי. אין פארלויף פון דער וואך וועלן אלע ציו־ניסטישע קרעפטן ארגאניזירט ווערן פאר דעם פאראייניקטן ציון אפיל.

באשיצטע אינדוסטרי־עס זאלן מוזן איינפירן 8־שעה׳דיקן טאג

אטאווא, מאי 22.— די ארבעטער דעפו־טאטן וואודסווארט און הינס, פון וויני־פעג, האבן אין פארלאמענט געפאדערט, אז בלויז די אינדוסטריעס וואס פירן איין ביי זיך אן 8־שעה׳דיקן ארבעטס־טאג זא־לען זיין בארעכטיקט צו טאריף שוץ.

פרעמיער קינג האט באלד דערקלערט, אז דער פארשלאג געפעלט אים, און ער האט געגעבן 24 שעה אים צו באטראכטן. מר. בענעט האט אויך איינגעשטימט אז דער פרינציפ זאל אנגעווענדעט ווערן אויף געוויסע צווייגן פון דער אינדוסטריע, אבער ער איז געווען קעגן דעם, אז דאס זאל ווערן אן אלגעמיינער פרינציפ פאר אלע ארטיקלען אינ׳ם טאריף.

איד. נאצ. פארב. באשליסט אנטוויק־לען גרויסע קולטורעלע טעטיקייטן

מאנטרעאל, מאי 22 (איטא).— די קאנ־ווענשאן פון אידיש־נאציאנאלן ארבעטער פארבאנד האט אנגענומען א באשלוס אנ־צופאנגען אן אויסגעברייטערטע קולטור־לע טעטיקייט צווישן די מיטגלידער אויף א גרויסן מאסשטאב.

צווישן אנדערש איז באשלאסן געווארן צו סטימולירן דעם פארקויף פון אידישע און העברייאישע ביכער; צו ארגאנזירן א ביכער חודש און א ביכער פארקויף; צו ארגאניזירן שטודיר־גרופן מיט קורסן אין אידישער געשיכטע, ליטעראטור, סאציא־ליזם און ארבעטער באוועגונג; צו באנייען די באוועגונג פאר העברייאישע און אידי־שע דעפארטמענטן אין די עפנטלאכע ביב־ליאטעקן, און אויך צו קאארדינירן, אויב מעגלאך, די בילדונגס אקטיוויטעטן פון די מאדערנע אידישע שול־סיסטעמען.

נאך א וויכטיקע רעזאלוציע דריקט אויס די מיינונג, אז די צייט איז רייף צו קעמ־פען פאר דעם איינפיר פון העברייאיש און אידיש קענגנשטאנדן אין "פאבליק סקולס" פון די שטעט וואו אידן לעבן אין קאמפאקטע מאסן. די גענעראל־עקזעקוטי־וו איז אינסטרואירט געווארן צו נעמען די נויטיקע שריט אין דער דאזיקער ריכ־טונג.

די קאנווענשאן האט באגריסט די נאצי־אנאל־פראגרעסיווע עלעמענטן פון מאנ־טרעאל מיט זייער ביז־איצטיקן דערפאלג אין זייער קאמף פאר סעפאראטע אידישע שולן, און די האפענונג איז אויסגעדריקט געווארן, אז זיי וועלן דערגרייכן זייער ציל.

שטאלצע ניו־יארקער אריסטאקראטקע קריגט א געהעריקע לעקציע פון פריץ קרייזלער

ניו־יארק, מאי 22. — עס איז קיין נייעס ניט, אז די הויכע "סאסייטי" דא־מען זוכט צו באשיינען זייערע פארטיעס מיט געהויבענע פערזאנען, — כאטש זיי אליין, איז זייער אריסטאקראטישן שטאלץ, קוקן פון אויבן אראפ אויף אט די פערזאנען, וואס זיינען ניט אזוי רייך ווי זיי.

אזא דאמע האט די טעג געהאט א מיאוס׳ן אפשניט פון דעם באוואוסטן פידל־גאון, פריץ קרייזלער, וועלכער גע־פינט זיך איצט אין ניו־יארק.

די דאמע האט אפגערופן דעם גרויסן קינסטלער און האט אים איינגעלאדן צו שפילן ביי איר אויף אן אוונט. קרייזלער האט איר געלאזט וויסן, אז זי וועט אים דערפאר דארפן געבן א טשעק אויף צוויי טויזנט דאלאר.

די דאמע האט זיך ניט געדונגען. זי איז געווען צופרידן צו באצאלן דעם פרייז. אבער נאך איין תנאי מוז זי מיט אים אויסנעמען: ער פארשטייט דאך, הייסט עס, אז ער דארף זיך ניט מישן מיט די געהויבענע געסט . . .

קרייזלער האט זיך ניט באליידיקט. אדרבא, ער האט ארויסגעוויזן זיין גרעס־טע צופרידנהייט. "אויב אזוי, מאדאם, וועל איך עס אייך קאנען מאכן ביליקער. איך וועל ביי אייך נעמען איין טויזנט".

די מאדאם האט שוין דעם שמועס ניט געקאנט פארענדיקן. זי האט געמוזט אנ־הויבן שרייען צו איר דינסט־מיידל, זי זאל איר ברענגען די חלשות־טראפנס...

אין קווינס טעאטער

"גאסן פון פארברעכער", — איז דער נאמען פון דער מעלאדראמע וואס וועט געשפילט ווערן מארגן און שבת אוונט אין קווינס טעאטער.

יעקב (קאהען) בערלין, שפילט די הויפט ראל פון "עדי אן פיס". דער גאנ־צער אנסאמבל וועט מיטשפילן אין פאר־שיידענע אינטערעסאנטע ראלן.

זונטאג אוונט וועט געשפילט ווערן דער דריטער קאנצערט פון דער יעקב (קאהען) בערלין טרופע. די פארוואלטונג דער־ווארט אז די פארשטעלונגען וועלן גוט בא־זוכט ווערן און פארזיכערט צופרידנהייט צו די קווינס טעאטער פאטראניזירער.

י. ריפשטיין געשטארבן

נאך אן אלטער אידישער תושב איז גע־שטארבן היינט פרי, אין זיין היים, גלענקא אפארטמענט — נאך א לייננגערער קראנק־הייט.

דער פארשטארבענער איז געבארן גע־ווארן אין ניו־יארק אין 1872. געקומען אין וויניפעג מיט זיינע עלטערן נאך אין 1882. ער האט געהייראט אין 1897 מיס בעסי פינקלשטיין, טאכטער פון ט. פינ־קעלשטיין, איז געווען פרעזידענט ביי די בני ברית און טעטיק אין פארשיידענע אי־דישע אונטערנעמונגען.

ווינטערדיקע שנייען און זאווערוכעס בושעווען אין אלבערטא

עדמאנטאן, אלט., מאי 22. — עד־מאנטאן האט נעכטן, בייגעוואוינט דעם שטארקסטן שניי־שטורם אין פארלויף פון היינטיקן יאר. דער שטורם האט זיך גע־טראגן מיט א שנעלקייט פון 39 מייל א שטונדע איבער די גאנצע שטאט און די פראווינץ פון פיס ריווער ביז א פונקט עטלאכע מייל דרום פון רעד ריווער איז באדעקט געווארן מיט א גערדיכטן שניי פון פיר אינטשעס.

דער שטורם האט איבערגעריסן די טעלעפאן פארבינדונגען און האט פארא־ליזירט דעם פארקער איבער דעם גאנצן שטח. די קעלט האט ניט געטאן קיין שאדן צו די גערטנערישן אויף די פעל־דער ווייל זיי זיינען באשיצט פון דעם שניי וואס האט זיך אויסגעשפרייט ווי א קאלדרע.

פון וועגרעוויל קומען אן באריכטן אז דער שניי־שטורם האט דארטן אנגעוואר־פען שניי אין אייניקע פונקטן פון דריי ביז פיר פוס. אן ענלאכער באריכט איז אנגעקומען פון לאמאנט.

אין רעדוואטער האט נעכטן גענאסן א שטארקער רעגן.

דער וועטער נביא זאגט פאראויס אויף קאלטן וועטער און ווינטן פאר מאניטא־בא און סאסקעטשעוואן.

באריכט אז בריטישע רעגירונג זוכט צו פארהאנדלען מיט גאנדי וועגן לייזונג פון אינדישער פראגע

לאנדאן, מאי 22. — די בריטישע רע־גירונג זוכט צו פירן פארהאנדלונגען מיט מאהאטמא גאנדי, פירער פונ׳ם אינדישן פאסיוון קאמף, מיט׳ן צוועק צו לייזן אויף א פרידלאכן אופן די אינדישע פרא־גע, — לויט די באריכטן וואס טראגן זיך דא ארום. מען רעדט אפילו וועגן דער מעגלאכקייט, אז גאנדי זאל פאר דעם צוועק קומען פערזענלאך קיין לאנדאן.

לויט א באריכט צום "דיילי מייל" פון באמבעי, זאל די בריטישע רעגירונג שוין פאקטיש האבן אנגעפאנגען די פאר האנדלונגען מיט גאנדי׳ן, אומאפיציעל, דורך א קארעספאנדענט פון אן ענגלישער ארבעטער צייטונג.

עס ווערט היינט באריכטעט, אז מרס. סאראדזשיני נאידו, די פרוי וועלכע האט איבערגענומען די פירערשאפט נאכדעם ווי גאנדי איז ארעסטירט געווארן, איז אויך ארעסטירט געווארן ווען זי האט אנ־געפירט אן איבערפאל אויף די זאלץ אר־בעטן אין דאראסאנא.

מרס. נאידוס ארעסט האט נאכגעפאלגט א צוזאמענשטויס צווישן דעם המון און דער פאליציי, אין וועלכן 100 מענשן זיי־נען פארוואונדעט געווארן.

350 באוואפנטע און אומבאוואפנטע פא־ליציסטן זיינען נעכטן איבערגעפאלן די הויפט קווארטיר פון אל־אינדישן קאנ־גרעס, ארעסטירנדיק אלע אנגעשטעלטע אין דער ביורא, איינשליסנדיק דעם לא־קאלן פרעזידענט.

משקה פארברעכער קריגן האר־בע שטראפן אין היגן פאליציי געריכט

שווערע שטראפן זיינען נעכטן ארויפ־געלייגט געווארן אין שטאטיקן פאליציי געריכט אויף פארברעכער קעגן מש־קה געזעץ. מרס. מעי קאסיאן פון דאפ־רין עוועניו איז באשטראפט געווארן מיט דריי הונדערט דאלאר שטראף אדער 3 מאנאטן טורמע, דערפאר וואס זי האט געהאט ביי זיך בראנפן און וואס זי האט גע־קויפט אויף אן אומגעזעצלאכן אופן.

פיטער קאפאסטרא איז באשטראפט געווארן מיט 300 דאלאר און קאסטן דערפאר וואס ער האט געהאט ביי זיך בראנפן ניט געקויפט פון דער ליקער קא־מישאן. א צאל אנדערע ענלאכע געזעץ ברעכער זיינען שווער באשטראפט גע־ווארן.

"קאמזעט" נעמט אן מיטלען צו צוציען א גרעסערע צאל אידן פון די שטעט־לאך אין די קאלאניעס

מאסקווע, מאי 22 (איטא).— דער "קאמזעט" האט היינט טעלעגראפירט אינ־סטרוקציעס צו זיינע אוקראינער אפטיילונ־גען, זיי זאלן זיך אנשטריינגען צו צו שיקן א גרעסערע צאל אידן פון די שטעטלאך אין די קאלאניעס אריין.

צו דערמוטיקן די איבערוואנדערונג זאגט דער "קאמזעט" צו, אז די וואס וועלן איבערוואנדערן אין די קאלאניעס ביז הארבסט, וועלן קריגן א טייל פונ׳ם שניט פון די פעלדער פארזייט פונ׳ם "קאמזעט" און פון דער אגרא־דזשאינט.

עס איז אויך באשלאסן געווארן צו גרינ־דען דעם הארבסט א צאל פאבריקן פאר וועבן טעפיכער און טעקסטיל פאבריקן, ווי אויך פאר זאקן און הענטשיקעס. אזעל־כע פאבריקן וועלן געעפנט ווערן אין די דזשאנקאי און יעווּפאטאריע קאלאניעס אין קרים, און זיי וועלן באשעפטיקן אידי־שע פרויען דורך די לאנגע ווינטערדיקע חדשים, ווען ס׳איז ניטא קיין ארבעט אויף די פעלדער.

דער פרעזידיום פון "אזעט" האט היינט געהאלטן א ספעציעלע זיצונג צו באטראכ־טען מיטלען ווי צו דערמוטיקן א גרעסע־רע איבערוואנדערונג פון די שטעטלאך אין קאלאניעס.

אלטער פארמער פאר־אורטיילט צו דער תליה פאר מארד

קאלגארי, אלט., מאי 22. — אלאף ארנעסאן, אן עלטערער פארמער פון דעם אלדם דיסטריקט, איז דא נעכטן פאר׳־משפט געווארן פון דזשאסטיס וו. ל. וואלש צו שטארבן אויף דער תליה פאר דעם מארד פון סטיווען "פאט" בעסט, 23 יאר אלט, א פארם ארבעטער, וועלכער איז דערמארדעט געווארן אין ארנעסאנס היים, דעם אכצענטן פעברואר.

נאך א בעראטונג פון איבער צוויי שטונדן האט די דזשורי ארויסגעבראכט דעם ווערדיקט "שולדיק".

לויט די באווייזן האט ארנעסאן דער־שאסן דעם יונגן פארם ארבעטער, ווען דער לעצטער האט געשפילט אין קארטן מיט מרס. ארנעסאן. דער אלטער פאר־מער האט אים דערשאסן דורכ׳ן פענס־טער.

דער טאג פון דער הינריכטונג איז בא־שטימט געווארן אויף דעם 12טן אווגוסט.

אידן ווערן ווידער אטאקירט אויף די גאסן פון רומענישער הויפט־שטאט

בוקארעסט, מאי 22 (איטא).— בעת געשלעג צווישן זשאנדארמען און פאר־קויפער פון קאנפיסקירטע אפאזיציאנעלע צייטונגען, האבן פופצן קוזיסטישע סטו־דענטן אויסגענוצט דעם טומל צו אטאקירן אידן, און האבן צע׳ממית׳ט א סך אידן. א סך אידישע פארבייגייער זיינען שרעק־לאך צעשלאגן געווארן.

אין אוונט, נאך א לעקציע פון פראפע־סאר קוזא אין דער סטודענטן היים, האבן די סטודענטן געמאכט א פארזוך צו אר־גאניזירן א פראצעסיע דורך דער שטאט. זיי איז געלונגען דורכצוברעכן זיך ווערד א זשאנדארמסקן קארדאן וואס האט זיי גליך ארומגערינגלט, אבער גלייך איז פארמירט געווארן א צווייטער קארדאן. די מאסע האט זיך איצט ניט געקאנט דורכרייסן, אבער איינציקע סטודענטישע גרופעס האבן דערגרייכט די סטראדא הא־זעטי, שרייענדיק "טויט צו די אידן!"

זיבן פון די ניין ארעסטירטע אידן פון דער זעלבסטשוץ אין טארגופרומאס מאטע־רען זיך נאך אין געפענגעניש אין יאסי. צוויי זיינען באפרייט געווארן נאכדעם ווי זיי האבן דערוויזן, אז זיי זיינען ניט געווען אין שטאט בעת דעם צוזאמענשטויס מיט די קוזיסטן.

אגב - אורחא

פון מארק

אן איינריידעניש איז ערגער ווי א קריינק

2

איך פארשטיי גאנץ גוט דעם 100־פראצענטיקן העברייאיסט, וועלכער האלט אין איין איינשמועסן די אידישע שפראך, אז זי איז טויט און אז זי מוז לאזן צו רו די לעבעדיקע.

אידיש איז ניט זיין זאך. ריכטיקער, ער איז פאראינטערעסירט אין אידיש אויף וויפיל ער קאן עס אונטערגראבן. ער האט, ווי דער אסימילאטאר, פיינט די שפראך פון די אידישע פאלקס־מאסן, און וויל זעען איר אונטערגאנג. באדאי דאס זאל מיינען דער אונטערגאנג פונ׳ם אידישן פאלק. פון וועלכן ער דארף בלויז אן אריסטאקראטישן "שארישוב׳ל".

ער רעדט איין אידיש אז עס איז טויט, כדי צו ווירקן אויף דער פארהאסטער שפראך פסיכאלאגיש, זי זאל וואס גיכער אונטערגעבן זיך און פגר׳ן מיט א פגירה הינטער׳ן פלויט.

צום כבוד פונ׳ם העברייאיזם מוז מען אבער צוגעבן, אז אט דער סארט ביאלא־גישער שונא־אידיש ווערט אלץ זעלטענער אין זיינע רייען.

און זיכער באלאנגט ניט חיים גרינ־בערג צו דעם סארט העברייאיסטן.

* * *

ווען חיים גרינבערג איז דא געווען לעצ־טען ווינטער, האט ער, אויף א באנקעט, אויסגעגאסן זיין הארץ וועגן דער דאזי־קער אנגעווייטיקטער פראגע.

ער האט קריטיקירט מיט זיין געוויינ־לאכן פאטאס די וואס באציען זיך מיט גרינגשעצונג אדער פאראכטונג צו אידיש. ער האט מיט דעם שארפסטן סארקאזם באשריבן די, וואס צאמען איין זייער גע־דאנק און געפילן אין דער העברייאישער שפראך, און דריקן אונטער זייער נאטיר־לאכן נעפיל צו ריידן פריי און מענשלאך — אין אידיש.

אבער אין דער אונטערשטער שורה קומט ער צו אלעמענס איבעראשונג, צו דעם באשלוס, וועלכן ער האט איצט אויסגעדריקט אויף דער א. נ. א. פ. קאנ־ווענשאן אין מאנטרעאל: אידיש גייט אונטער, און אויב עס ווערט ביי אונז א פראגע פון לערנען א "לשון קודש", איז פון די צוויי שוין העברייאיש בילכער...

* * *

עס איז אזוי מיט אלע אידעאלן: זיי זיינען אוממעגלאכע אילוזיעס אין די אוי־גען פון פראקטישע מענשן. סא־ציאליזם, למשל, איז איינע פון די גרעס־טע אילוזיעס פון היינטיקע ציימן. און דאך דיינקט חיים גרינבערג אז מען דארף קעמפן פאר דער אילוזיע, און ער איז זיכער אז דורך אנגעשטריינגטן ווילן וועט דער אידעאל דערגרייכט ווערן.

אינ׳ם אידישן לעבן איז דער ציוניזם די גרעסטע אילוזיע. אויב אידיש׳ לויט חיים גרינבערג׳ס מיינונג, גליטשט זיך ארויס פון אונזערע הענט, איז אבער ארץ־ישראל לכתחילה אין פרעמדע הענט, און די דאזיקע פרעמדע הענט נעמען עס אריין אלץ פעסטער און פעסטער.

אבער חיים גרינבערג שטעלט זיך ניט אפ פאר אט דער גוואלדיקער שטערונג. ניט ער גלויבט. נאר ער איז איבער־צייגט, אז דער אנגעשטריינגטער ווילן וועט באזיגן די שווערקייט און וועט די אילוזיע פארווירקלאכן.

און נאר בנוגע אידיש ווערט ער מיט־אמאל אזא פראקטישער און ניכטערער מענש, און הייסט — אונטערגעבן זיך!...

ווי קומט חיים גרינבערג צו אזא אומ־זין! סיידן טיף אין זיין הינטער־באוואוסטזיין לעבט נאך דער 100־פראצענ־טיקער העברייאיסט, אדער, וואס איז דאס זעלבע, דער אסימילאטאר — וואס ו ו י ל זעען דעם אונטערגאנג פון דער אידישער שפראך.

* * *

עס איז בכלל מער ווי נאריש צו ריידן וועגן דעם אונטערגאנג פון דער אידישער שפראך אין א צייט, ווען זי האט דער־גרייכט די העכסטע שטופע פון אירע שאפונגס כחות און ווען זי האלט ביי דער העכסטער מדרגה פון איר אנטוויק־לונג אין איר ביז־איצטיקער געשיכטע, מיט קאלאסאלע פערספעקטיוון פאר דער צוקונפט.

עס זיינען דא א סך אידן וואס הערן טאקע אויף צו ריידן אידיש. אבער א סך אידן אסימילירן זיך בכלל, און דאס אי־דישע פאלק גייט ניט אונטער.

מיט 200 יאר צוריק איז אויף דער וועלט געווען בלויז איין מיליאן אידן. זיי האבן אבער געהאט דעם ווילן צו לעבן, און היינט זיינען דא זיבעצן מיליאן אי־דען, כן־ירבו.

קיינער קאן דאך ניט זאגן, אז אידיש גייט שוין אונטער אין אמעריקע און ענג־ליש פארנעמט דאס פלאץ. דערווייל הא־בען מיר א האלב־מיליאניקן טיראזש פאר די אידישע צייטונגען, — א סך מער, ווי מיט 25 יאר צוריק.

מיר זעען אויף, אז אפילו דער יונ־גער דור קאן, דורך דער געהעריקער אידי־שער שול, פארבלייבן מיט דער אידישער שפראך.

דאס הייסט, אז אויב עס זיינען דא טענדענצן קעגן אידיש, קאנען זיי און דארפן באקעמפט ווערן, כדי אידיש זאל קאנען ווייטער לעבן א חשוב׳ן לעבן, און ניט פגר׳ן מיט א מיתה־משונה, אויף אן אומווירדיקן אופן, אז ווידערשטאנד, — ווי חיים גרינבערג רעקאמענדירט.

און איך בין איבערצייגט אז דעם קאמף איז כדאי צו פירן אפילו פאר חיים גרינבערגן, — ווייל מיט׳ן אונטער־גאנג פון אידיש פארלירן זייער באדן די אידעאלן, פאר וועלכע חיים גרינבערג דיינקט פאר נויטיק צו קעמפן.

וועגן דעם — א צווייטן מאל.